

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

This Paper was downloaded from SAEXAMPAPERS

GAUTENG PROVINCE
EDUCATION
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

JUNIE EKSAMEN GRAAD 12

2026

EKONOMIE (VRAESTEL 2)

EKONOMIE V2

C2732A

TYD: 2 uur

PUNTE: 150

14 bladsye

X05

SA EXAM PAPERS

Proudly South African

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Beantwoord VIER vrae soos volg in die ANTWOORDBOEK:
AFDELING A: VERPLIGTEND
AFDELING B: Beantwoord TWEE van die drie vrae.
AFDELING C: Beantwoord EEN van die twee vrae.
2. Beantwoord slegs die vereiste aantal vrae. Antwoorde meer as die vereiste hoeveelheid sal NIE nagesien word NIE.
3. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
4. Skryf die vraagnommer bo-aan elke antwoord.
5. Lees die vrae aandagtig deur.
6. Begin ELKE vraag op 'n NUWE bladsy.
7. Laat 2 – 3 reëls oop tussen onderafdelings van vrae.
8. Beantwoord die vrae in volsinne en maak seker dat die formaat, inhoud en konteks van jou antwoorde aan die kognitiewe vereistes van die vrae voldoen.
9. Gebruik slegs swart of blou ink.
10. Jy mag 'n nie-programmeerbare sakrekenaar gebruik.
11. Skryf netjies en leesbaar.

SA EXAM PAPERS

Proudly South African

AFDELING A (VERPLIGTEND)**VRAAG 1****30 PUNTE – 20 MINUTE**

1.1 Verskeie opsies word voorsien as moontlike antwoorde op die volgende vrae. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A – D) langs die vraagnommers (1.1.1 tot 1.1.8) in die ANTWOORDBOEK neer, bv. 1.1.9 D.

1.1.1 Die waarde van insette wat deur die entrepreneur besit word en in die produksieproses gebruik word, is:

- A Veranderlike koste
- B Implisiete koste
- C Gesonke koste
- D Eksplisiete koste

1.1.2 Wanneer slegs twee firmas 'n bepaalde bedryf oorheers en pryse, uitset en markgedrag beïnvloed, staan hierdie situasie bekend as 'n ...

- A duopolie.
- B dubbele mark.
- C simbiotiese mark.
- D mededingende mark.

1.1.3 Illustreer 'n kombinasie van twee goedere wat 'n ekonomie met beperkte hulpbronne kan produseer, wat uitruil, skaarheid en geleentheidkoste aandui:

- A Produksiemoontlikheidskurwe
- B Vraagkurwe
- C Indifferensiekurwe
- D Aanbodkurwe

1.1.4 Wanneer twee maatskappye deur middel van 'n onderlinge ooreenkoms een maatskappy word:

- A Samesmelting
- B Kompetisie
- C Vennootskap
- D Verkryging

1.1.5 Wat is 'n kenmerk van nie-merietegoedere?

- A Dit is meer voordelig vir die verbruiker.
- B Dit word oorverbruik in die vrye mark.
- C Dit word onderproduseer in die vrye mark.
- D Dit bied eksterniteitsvoordele.

SA EXAM PAPERS

Proudly South African

1.1.6 Die beweegrede vir 'n koste-voordeel-analise is:

- A Herverdeling van rykdom
- B Hoë pryse vir verbruikers
- C Doeltreffende hulpbrontoewysing
- D Bepaling van rykdom

1.1.7 'n Firma ervaar 'n ekonomiese verlies wanneer die ...

- A totale inkomste gelyk is aan die totale koste.
- B gemiddelde inkomste gemiddelde koste oorskry.
- C marginale koste totale koste oorskry.
- D totale inkomste minder is as die totale koste.

1.1.8 'n Prys wat deur die regering bo die markprys vasgestel word om produsente in staat te stel om wins te maak en die verskaffing van noodsaaklike goedere aan te moedig, word 'n ... prys genoem.

- A maksimum
- B minimum
- C billike
- D vervaardigers

(8 x 2) (16)

SA EXAM PAPERS

Proudly South African

- 1.2 Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat by 'n item in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A – I) langs die vraagnommers (1.2.1 tot 1.2.8) in die ANTWOORDBOEK neer, bv. 1.2.9 J.

KOLOM A		KOLOM B	
1.2.1	Volmaakte inligting	A	magtig of verbied groot samesmeltings en oornames
1.2.2	Handelsmerklojaliteit	B	goedere wat nie-uitsluitbaar en nie-mededingend is
1.2.3	Gemeenskapsgoedere	C	die bykomende inkomste wat verdien word wanneer verkope met een eenheid toeneem
1.2.4	Vraagkurwe	D	inkomste wat per eenheid geproduseer verdien word
1.2.5	Marginale inkomste	E	die verwydering van onnodige wette om markmislukings te verminder
1.2.6	Mededingingstribunaal	F	die mark produseer nie die optimale sosiale hoeveelheid nie
1.2.7	Welsynsverlies	G	alle kopers en verkopers het toegang tot marktoestande, pryse en produkkwaliteit
1.2.8	Deregulering	H	die verhouding tussen die prys van 'n produk en die hoeveelheid wat verbruikers bereid is om te koop
		I	'n maatstaf van onwilligheid van verbruikers om oor te skakel na 'n mededingende produk of diens

(8 x 1) (8)

SA EXAM PAPERS

Proudly South African

1.3 Gee EEN term vir elk van die volgende beskrywings. Skryf slegs die term langs die vraagnommers (1.3.1 tot 1.3.6) in die ANTWOORDBOEK neer. Afkortings, akronieme en voorbeelde sal NIE aanvaar word NIE.

1.3.1 Alle besighede wat 'n spesifieke soort produk of diens produseer

1.3.2 'n Periode waarin alle produksiefaktore en koste veranderlik is

1.3.3 'n Groep produsente wie se doel is om 'n kollektiewe monopolie te vorm

1.3.4 'n Markstruktuur wat 'n produk verkoop wat geen nabye plaasvervanger het nie en deur 'n enkele verkoper vervaardig word

1.3.5 Die koste vir die samelewing wat nie in die markprys ingesluit is nie

1.3.6 Staatsingryping wat die markprys verlaag om voorheen gemarginaliseerde individue te akkommodeer. (6 x 1) (6)

TOTAAL AFDELING A: 30

SA EXAM PAPERS

Proudly South African

AFDELING B

Beantwoord enige TWEE van die drie vrae in hierdie afdeling in die ANTWOORDBOEK.

VRAAG 2: MIKRO-EKONOMIE**40 PUNTE – 30 MINUTE**

2.1 Beantwoord die volgende vrae.

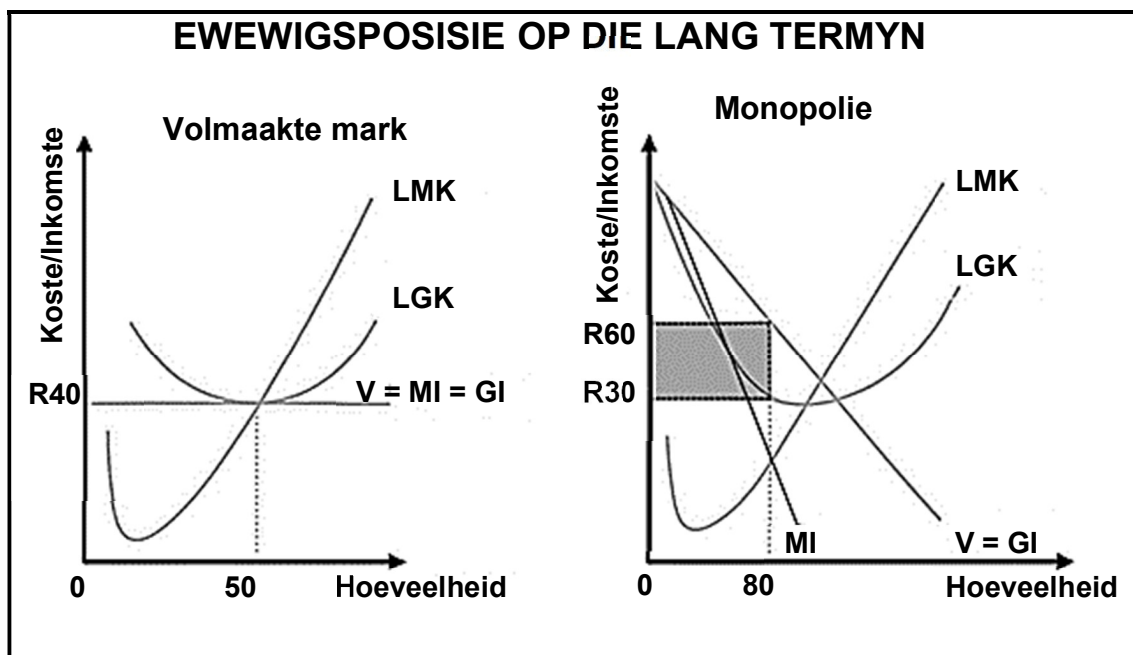
2.1.1 Noem enige TWEE markte wat saam 'n hibriede markstruktuur vorm.

(2 x 1) (2)

2.1.2 Hoe lei die onbeweeglikheid van arbeid tot ondoeltreffende hulpbrontoewysing in Suid-Afrika?

(1 x 2) (2)

2.2 Bestudeer die grafieke hieronder en beantwoord die vrae wat volg .

2.2.1 Identifiseer die verband tussen die vraag- en marginale inkomste (MR)-kurwes in die monopolie-grafiek.

(1)

2.2.2 Wat is die ewewigsposisie van die volmaakte mark in die grafiek hierbo?

(1)

2.2.3 Beskryf kortliks die term *gemiddelde totale koste* (GTK).

(2)

2.2.4 Verduidelik waarom ondernemings onder volmaakte mededinging nie in staat is om ekonomiese wins op die lange duur te verdien nie.

(2)

2.2.5 Bereken die ekonomiese wins of verlies vir die monopoliegrafiek hierbo. Toon ALLE berekeninge.

(2 x 2) (4)

SA EXAM PAPERS

Proudly South African

2.3 Bestudeer die tabel hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

INKOMSTE EN KOSTE VIR 'N TAMATIEBOER				
Hoeveelheid	Prys	Marginale Inkomste	Marginale koste	Wins/Verlies
1	15	15	5	10
2	15	15	10	5
3	15	15	15	0
4	15	15	20	-5
5	15	15	25	-10

2.3.1 Identifiseer die winsmaksimeringshoeveelheid in die tabel hierbo. (1)

2.3.2 Noem die tipe mark wat in die tabel hierbo aangedui word. (1)

2.3.3 Beskryf kortliks die term *homogene produkte*. (2)

2.3.4 Verduidelik waarom firmas in 'n volmaakte mark prysnemers is. (2)

2.3.5 Hoe sal die inligting oor winsmaksimering in die tabel hierbo die boer se produksiebesluite op die lange duur beïnvloed? (2 x 2) (4)

2.4 Onderskei tussen *natuurlike* en *kunsmatige* monopolieë (2 x 4) (8)

2.5 Ontleed die doeltreffendheid van kostevoordeel-ontleding in die vermindering van markmislukkings. (4 x 2) (8)

[40]

SA EXAM PAPERS

Proudly South African

VRAAG 3: MIKRO-EKONOMIE**40 PUNTE – 30 MINUTE**

3.1 Beantwoord die volgende vrae.

3.1.1 Noem enige TWEE tipes doeltreffendhede wat in 'n mark kan voorkom. (2 x 1) (2)

3.1.2 Wat is die belangrikheid van toetredingshindernisse in monopolistiese markte? (1 x 2) (2)

3.2 Bestudeer die uittreksel hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

**WELVAARTSBELASTING IS KRITIES VIR DIE FINANSIERING VAN
OPENBARE DIENSTE EN DIE VERMINDERING VAN ONGELYKHEID**

In 'n land so ongelyk soos Suid-Afrika, is dit nie net onregverdig nie, maar ook onvolhoubaar om nie 'n welvaartsbelasting te implementeer en die belasting op inkomste uit welvaart te verbeter nie.

Die 2025-begroting het die behoefte om volhoubare vorme van inkomste te vind om groeiende sosiale en ekonomiese prioriteite te ondersteun, skerp in die fokus gebring. Dit het ook die nasionale tesourie se mislukking om innoverende, progressiewe belastingsmaatreëls na te streef, en sy afhanklikheid van belastings soos BTW en die brandstofheffing, wat die inkomste van die armes sal verwurg, uitgelig.

Waarom is daar soveel teenkanting teen die belasting op welvaart, gegewe die volgehoue ongelykheid in Suid-Afrika. Die Tesourie wil ons laat glo dat progressiewe belastings, soos 'n welvaartsbelasting, ekonomiese groei sal benadeel en tot kapitaalvlug sal lei.

[Aangepas uit <https://www.dailymaverick.co.za/article/2025-07-09-welvaartsbelasting-is-krities-vir-finansiering-openbare-dienste-verminder-ongelykheid>]

3.2.1 Identifiseer die tipe belastingstelsel wat in Suid-Afrika gebruik word uit die bostaande uittreksel. (1)

3.2.2 Noem die oorsaak van die markmislukking volgens die uittreksel hierbo. (1)

3.2.3 Beskryf kortliks die term *prysdiskriminasie*. (2)

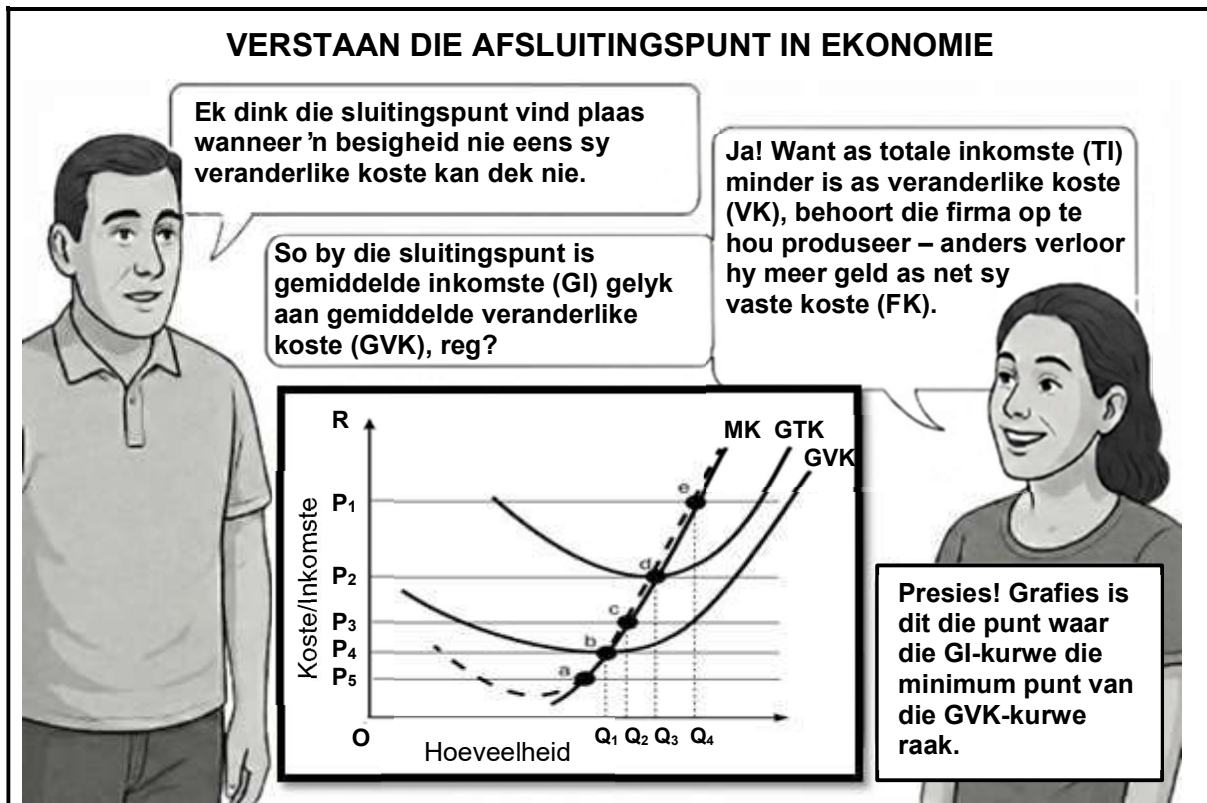
3.2.4 Waarom is Suid-Afrika se hoë Gini-koëffisiënt problematies vir beleidsmakers? (2)

3.2.5 Hoe kan die Suid-Afrikaanse regering die negatiewe impak van inkomste-ongelykheid verminder? (2 x 2) (4)

SA EXAM PAPERS

Proudly South African

3.3 Bestudeer die dialoog hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

[Bron: Eksaminator se eie skets]

- 3.3.1 Identifiseer die afsluitpunt uit die dialoog hierbo. (1)
- 3.3.2 Noem EEN hooftipe koste wat 'n onderneming in die korttermyn aangaan. (1)
- 3.3.3 Beskryf kortliks die term *onvolmaakte mark*. (2)
- 3.3.4 Hoe kan tegnologiese verbeterings die onderneming se afsluitpunt beïnvloed? (2)
- 3.3.5 Hoe hou totale inkomste (TI) verband met totale koste (TK) by die gelykbreekpunt? (4)
- 3.4 Verduidelik kortliks die verskil tussen *meriete -goedere* en *openbare goedere*. Gee EEN voorbeeld van elk. (2 x 4) (8)
- 3.5 Evalueer die suksesse en mislukkings van die Mededingingskommissie in Suid-Afrika. (8)

[40]

SA EXAM PAPERS

Proudly South African

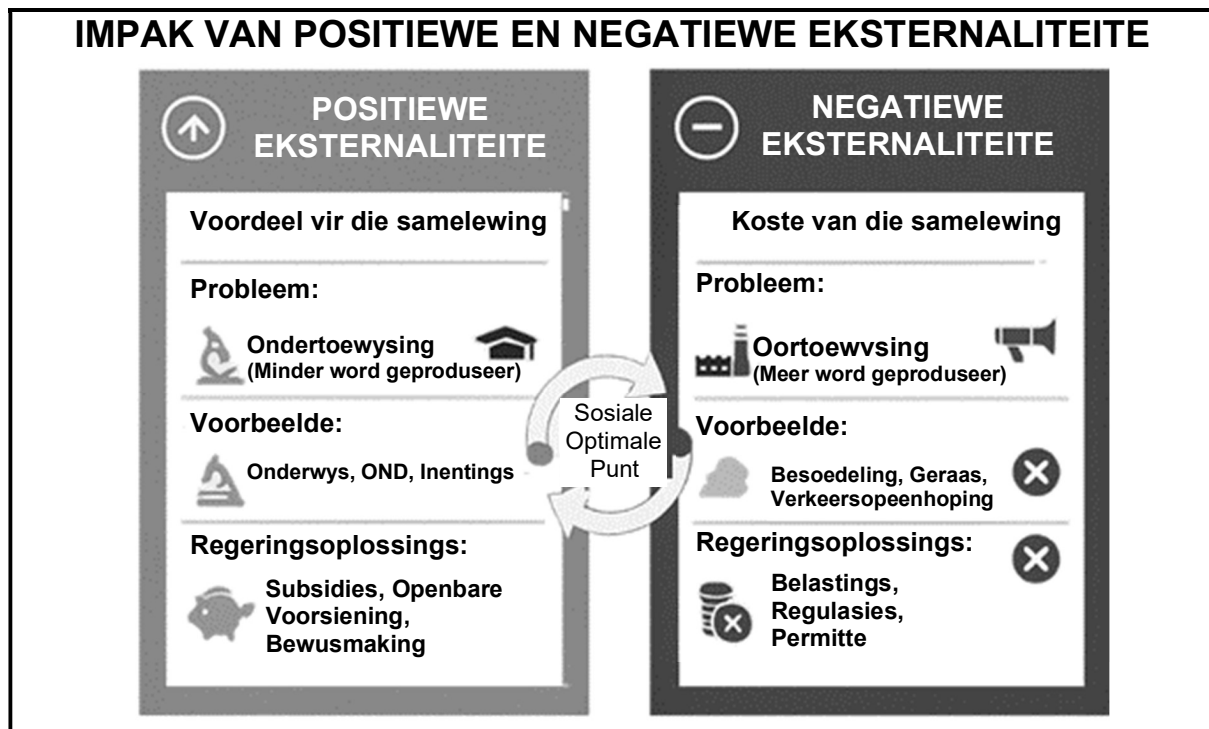
VRAAG 4: MIKRO-EKONOMIE**40 PUNTE – 30 MINUTE**

4.1 Beantwoord die volgende vrae.

4.1.1 Noem enige TWEE doelwitte van die Mededingingswet. (2 x 1) (2)

4.1.2 Hoe bevorder advertensies monopolistiese mededinging? (1 x 2) (2)

4.2 Bestudeer die infografika hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

[Bron: Eksaminator se eie skets]

4.2.1 Identifiseer 'n voorbeeld van 'n negatiewe eksternaliteit uit die infografika hierbo. (1)

4.2.2 Noem die tipe regeringsmaatreël wat gebruik word om die produksie van goedere met maatskaplike voordele te verhoog. (1)

4.2.3 Beskryf kortliks die term *eksterne voordele*. (2)

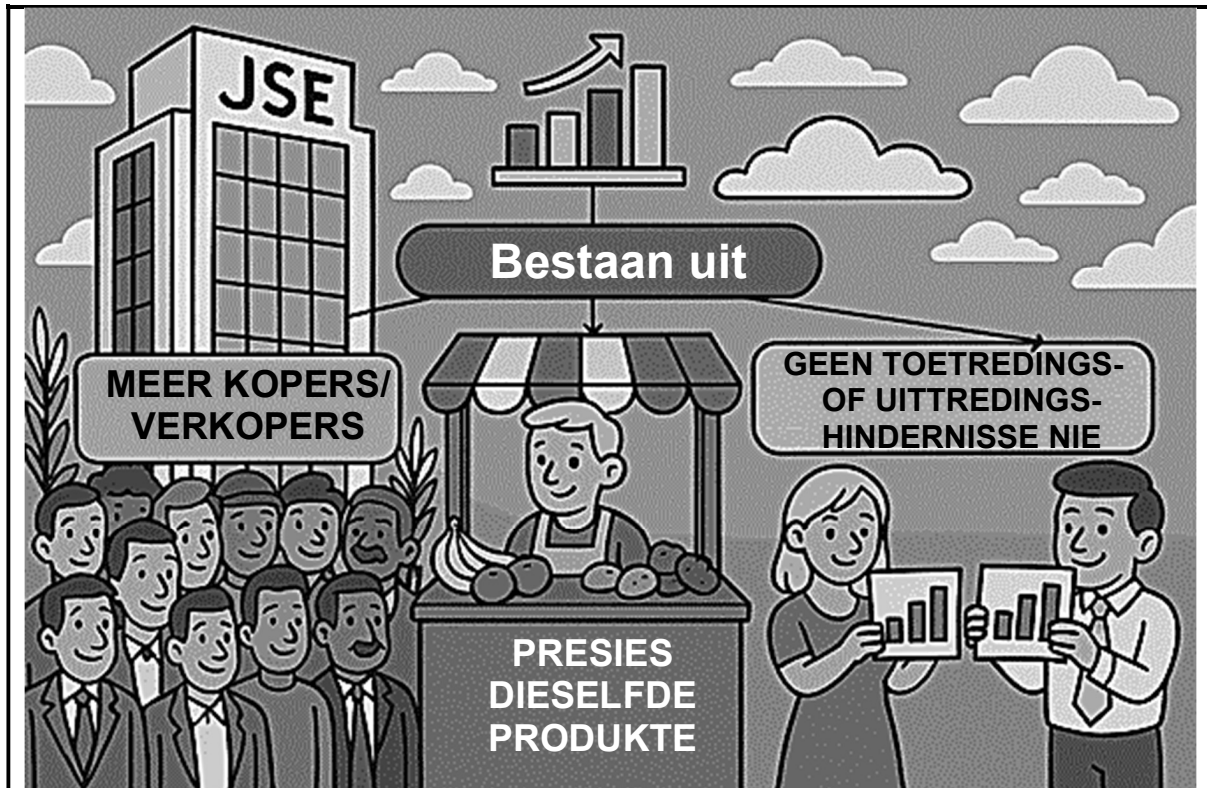
4.2.4 Waarom word bewusmakingsveldtogte as 'n regeringsoplossing vir positiewe eksternaliteite gelys? (2)

4.2.5 Verduidelik hoe negatiewe eksternaliteite tot markmislukking lei deur die konsep van kostes wat verband hou met eksternaliteite te gebruik. (2 x 2) (4)

SA EXAM PAPERS

Proudly South African

4.3 Bestudeer die spotprent hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

[Bron: Eksaminator se eie skets van chatgpt]

- 4.3.1 Noem EEN bedryf wat as 'n volmaakte mededingende mark beskou word. (1)
- 4.3.2 Gee EEN voorbeeld van 'n homogene produk. (1)
- 4.3.3 Beskryf kortliks die term *prysnemer*. (2)
- 4.3.4 Verduidelik hoe volmaakte mededinging tot doeltreffende hulpbrontoewysing in die ekonomie bydra. (2)
- 4.3.5 Hoe kan volmaakte mededinging bydra tot ekonomiese groei in die landelike gebiede van Suid-Afrika? (2 x 2) (4)
- 4.4 Verduidelik, met behulp van goed benoemde grafieke, hoe die vraagkurwe vir 'n individuele besigheid in 'n volmaakte mark afgelei word. (8)
- 4.5 Hoe help die gebruik van aanlynhulpmiddels monopolisities-mededingende firmas om hul markaandeel te vergroot? (4 x 2) (8)

[40]

TOTAAL AFDELING B: 80

SA EXAM PAPERS

Proudly South African

AFDELING C

Beantwoord enige EEN van die twee vrae in hierdie afdeling in die ANTWOORDBOEK.

Jou antwoord sal soos volg geassesseer word:

STRUKTUUR VAN OPSTEL	PUNTE-TOEKENNING
Inleiding Die inleiding is 'n laer-orde reaksie. • 'n Goeie beginpunt sou wees om die hoofkonsep wat met die vraag-onderwerp verband hou, te definieer. • MOENIE enige deel van die vraag in jou inleiding insluit NIE. • MOENIE enige deel van die inleiding in die liggaam herhaal NIE. • Vermoed om in die inleiding te noem wat jy in die hoofdeel gaan bespreek.	Maks. 2
Liggaam Hoofdeel: Bespreek in detail/In-diepte bespreking/Ondersoek/Krities bespreek/Analiseer/Vergelyk/Evalueer/Onderskei/Verduidelik/Teken 'n grafiek en verduidelik/Gebruik die gegewe grafiek en verduidelik/Voltooi die gegewe grafiek/Assesseer/Debatteer 'n Maksimum van 8 punte kan vir opskrifte/voorbeelde toegeken word. Bykomende deel: Krities bespreek/Evalueer/Krities evalueer/Debatteer/Aflei Vergelyk/Onderskei/Interpreteer/Hoe?/Voorstel 'n Maksimum van 2 punte kan vir die blote lys van feite toegeken word.	Maks. 26 Maks. 10
Gevolgtrekking Enige hoëorde gevolgtrekking moet insluit: • 'n Kort opsomming van wat bespreek is sonder om reeds genoemde feite te herhaal • Enige mening of waarde-oordeel oor die feite wat bespreek is • Bykomende ondersteuningsinligting om die bespreking/analise te versterk • 'n Teenstrydige standpunt met motivering, indien nodig • Aanbevelings	Maks. 2
TOTAAL	40

SA EXAM PAPERS

Proudly South African

VRAAG 5: MIKRO-EKONOMIE**40 PUNTE – 40 MINUTE**

- Bespreek in detail die oligopoliemarkstruktuur. (26)
 - Evalueer die impak van aggressiewe advertering deur die dobbelbedryf op verbruikers. (10)
- [40]**

VRAAG 6: MIKRO-EKONOMIE**40 PUNTE – 40 MINUTE**

- Bespreek staatsingryping as gevolg van markmislukkinge in detail, sonder grafieke. (26)
 - Hoe kan die regering swartmark-aktiwiteite in die ekonomie suksesvol verminder? (10)
- [40]**

TOTAAL AFDELING C: 40**TOTAAL: 150**